

Š T Á T N Y A R C H Í V V K O Š I C I A C H

Maďarský kráľovský policajný kapitanát

v K o š i c i a c h

1938 - 1944

I N V E N T Á R

Štefan E l i á š

K o š i c e

1 9 7 3

V horthyovskom Maďarsku boli vládnym nariadením 5047/1919 zoštatnené všetky policajné orgány, a tak sa zrušilo ich autonómne postavenie z čias Rakúsko-Uhorska. Centrálna riadená polícia sa potom mohla intenzívnejšie zaoberať plnením rôznych úloh spadajúcich do jej kompetencie.

Organizačná sieť maďarskej kráľovskej polície bola vtedy vytvorená z policajných okruhov na území celého štátu, ktoré podliehali hlavným kapitanátom policajných okruhov. V roku 1931 sa hlavné kapitanáty policajných okruhov zrušili a vznikol jeden-jediný nadriadený orgán Hlavný policajný kapitanát maďarskej kráľovskej polície pre vidiek / m.kir. Rendőrség vidéki főkapitánysága/ so sídlom v Budapešti, ktorý podliehal priamo ministrovi vnútra.

Toto organizačné členenie maďarskej polície bolo v platnosti aj v novembri r.1938, keď došlo k okupácii južného Slovenska. Na okupované územie bolo vtedy predisponovaných do dvesto policajných úradníkov a osemsto policajtov. Podobne boli sem poslané jednotky žandárestva, ktoré podliehali tiež ministerstvu vnútra. Na okupovanom území sa pravda hneď neprikročilo k vytvoreniu policajnej siete napojenej na už existujúce policajné kapitanáty. Najprv sa muselo vypracovať a schváliť nariadenie o verejnej správe pripojeného územia a aspoň čiastočne konsolidovať pomery v tejto oblasti. Práve preto zaviedla sa tu vojenská diktatúra a všetka výkonná a nariaďovacia moc na okupovanom území bola v kompetencii šéfa generálneho štábu ako hlavného vládneho poverenca, ktorému podliehali velitelia okupačnej armády na svojom operačnom

území. Konkrétne v prípade Košíc bol to veliteľ mesta víťaz Ján Halász.

Táto vojenská správa sa zrušila až v posledných dňoch decembra 1938, keď sa na okupovanom území opäť vytvorili župy a slúžnovské úrady. Policajné úrady sa vytvorili nariadením ministerstva vnútra č. 140.127/1938. Podľa tohto nariadenia vytvorili sa policajné kapitanáty v Berehove, Nových Zámkoch, Jelšave, Košiciach, Komárne, Leviciach, Lučenci, Mukačeve, Rimavskej Sobote, Rožňave a Užhorode. Ich činnosť začala dňom 22.12.1938.

K ďalšej zmene v organizácii maďarskej polície došlo o necelé dva roky, keď sa nariadením ministerstva vnútra 97.630/1940 vytvorili dozorné obvody /felügyeleti körzet/. Hlavného policajného kapitanátu maďarskej kráľovskej polície pre vidiek.

Podľa tohto nariadenia stali sa Košice sídlom VIII. košického dozorného obvodu, do ktorého patrili policajné kapitanáty v Berehove, Košiciach, Mukačeve, Nyiregyházi, Sátoraljaújhelyi, Užhorode a pohraničné expozitúry /határszéli kirendeltség/ v Michaľanoch a Nyírábrányi.

Iné policajné kapitanáty na okupovanom území v Jelšave, Lučenci, Rimavskej Sobote a Rožňave patrili do VII. dozorného obvodu so sídlom v Miškovci.

V období od 1. mája 1940, keď vstúpila v platnosť vyhláška o vytvorení VIII. košického dozorného obvodu až do júna 1944, keď došlo k ďalším zmenám o ktorých sa píše nižšie, mal košický policajný kapitanát, pokiaľ sa to mohlo zistiť zo spisov, tieto oddelenia a pobočky:

1. Prezídium /Elnöki osztály/
2. Verejnosprávne oddelenie /Közigazgatási osztály/
3. Ohlasovací úrad /Bejelentő hivatal/
4. Výpravňa /Kiadóhivatal/
5. Ústredný dozor /Központi ügyelet/
6. Kriminálne oddelenie /Bűnügyi osztály/
7. Priestupkové oddelenie /Kihágási osztály/
8. Strážne oddelenie /Őrszemélyzeti osztály/
9. Dopravné oddelenie /Gépjármű osztály/
10. Študijné oddelenie /Tanosztály parancsnokság/
11. Pohraničná expozitúra poverená kontrolou pasov /Határszolgálatot teljesítő, útlevélellenőrző kirendeltség/
12. Expozitúra krajinského centrálného úradu pre kontrolu cudzincov /Külföldieket ellenőrző országos központi hatóság kassai kirendeltsége, KEOKH/
13. Staničná strážnica /Pályaudvari őrszoba/
14. Skupina detektívov /Detektiv csoport/
15. Strážnica kapitanátu /Kapitánysági őrség/
16. Pomocný úrad /Segédhivatal/

V súvislosti s približovaním sa frontu boli pozdejšie urobené v organizácii maďarskej kráľovskej polície vládny nariadením 2300/1944 M.E. rozsiahle zmeny, podstatou ktorých bolo povojenčenie polície. Táto sa totiž pôvodne aj v horthyovskom Maďarsku budovala ako civilná inštitúcia na rozdiel od žandárstva, ktoré bolo hneď od počiatku organizované vojensky. Vládne nariadenie 2300/1944 M.E. znamenalo teda veľký zásah do pôvodnej štruktúry policajných orgánov, nakoľko

polícia a žandárstvo začalo podliehať jednému veleniu, ktorým bol poverený dovtedajší žandársky dozorný /csendőri felügyelő/. Tento v zmysle nového vládneho nariadenia dostal titul dozorný žandárstva a polície / a csendőrség és a rendőrség felügyelője/. Policajní úradníci boli spojení so žandárskymi úradníkmi v jeden zbor a policajné mužstvo /őrszemélyzet/ dostalo rovnaké hodnostné stupne aké sa už dlho užívali v radoch žandárstva.

Súčasne sa zrušil Hlavný policajný kapitanát maďarskej kráľovskej polície pre vidiek vytvorený r. 1931 a opäť sa obnovili hlavné kapitanáty policajných okruhov.

Cez tieto organizačné zmeny prešiel teda aj košický policajný kapitanát od svojho vzniku koncom decembra 1938 až do svojho zániku a evakuácie koncom roku 1944. Zostáva už iba pripomenúť, že k už existujúcim oddeleniam kapitanátu pribudlo 20.4.1944 smutne známe veliteľstvo geta na dnešnej Palackého ulici a veliteľstvo židovského tábora v košickej tehelni. O zániku okupačnej policajnej inštitúcie Maďarského kráľovského policajného kapitanátu v Košiciach nie sú a ani sa nepodarilo zaobstarať žiadne podrobnejšie správy alebo informácie. Vieme len to, že vládny komisár G.Gyarmathy nariadil ukončiť činnosť všetkých verejných úradov 17.1.1945 o 16.00 hod.

Čo sa týka vývoja a dejín tohto fondu vie sa toľko, že väčšia časť spisového materiálu policajného kapitanátu po oslobodení mesta Košíc sa dostala za neznámych okolností na Ministerstvo vnútra v Prahe a pre slovenské archívne orgány bola nezvestná.

Medzi písomnosťami bývalého československého Policajného riaditeľstva v Košiciach, ktoré boli v úschove v Štátnom archíve v Košiciach sa však niekedy po r. 1956 zistilo malé množstvo materiálu policajného kapitanátu v rozsahu menšieho balíka.

K ďalšiemu prírastku tohto fondu v zbierkach písomností Štátneho archívu v Košiciach došlo dňa 19.10.1962, keď príslušník Zboru národnej bezpečnosti Kunert vo funkcii zástupcu náčelníka Archívneho oddelenia Krajskej správy ministerstva vnútra v Košiciach odovzdal vedúcemu ŠA spisy policajného kapitanátu v jednom obale, ktorý doviezol zo služobnej cesty v Prešove. Tieto písomnosti sa z Košíc do Prešova dostali pravdepodobne omylom za dnes už nezistiteľných okolností.

Ku skutočnému prekvapeniu a nálezu najväčšej časti zachovaného spisového materiálu policajného kapitanátu v ŠA v Košiciach došlo r. 1970, keď pracovníci ŠA prevzali od Štátneho slovenského ústredného archívu v Bratislave písomnosti bývalého československého Policajného riaditeľstva v Košiciach. V tomto fonde boli však písomnosti viacerých pôvodcov a medzi iným aj archíválie policajného kapitanátu.

K osvetleniu putovania týchto spisov z Prahy do Bratislavy a z Bratislavy do Košíc treba si však uvedomiť, že materiál Policajného riaditeľstva v Košiciach bol po viedenskej arbitráži prevezený na slovenské územie do Prešova.

Po oslobodení republiky väčšia časť tohto fondu bola prevezená do Prahy na ministerstvo vnútra a druhá, menšia

časť fondu sa rozdelila podľa územnej pôsobnosti pre jednotlivé zložky ZNB v Prešove a v Košiciach. Táto menšia časť materiálov policajného riaditeľstva bola pravdepodobne v rokoch 1952-53 opäť sústredená na bývalom AO KS-MV v Košiciach odkiaľ sa celý tento materiál r. 1956 dostal do trvalej úschovy v ŠA v Košiciach. Košický ŠA r. 1958 celý tento materiál zapožičal Študijnému ústavu ministerstva vnútra v Prahe. Tu došlo k zlúčeniu archiválií policajného riaditeľstva s archiváliami Maďarského kráľovského policajného kapitanátu v Košiciach, prevezenými hneď po oslobodení z ^{Košíc} Prešova do Prahy.

~~K tomuto materiálu bol však nesprávne pripojený aj materiál iných bezpečnostných zložiek, medzi iným aj materiál Maďarského kráľovského policajného kapitanátu v Košiciach.~~ Celý tento fond bol potom r. 1963 odovzdaný Štátnemu slovenskému ústrednému archívu v Bratislave, ktorý ho postúpil do Košíc.

Až r. 1970 boli teda zlúčené všetky zlomky materiálu policajného kapitanátu na území Československej republiky, t.j. tie, ktoré boli už aj dovtedy v úschove ŠA s tými, ktoré sa našli vo fonde policajného riaditeľstva r. 1970. Pracovníci ŠA tento materiál vyčlenili a uložili v osobitných krabiciach.

Významná časť fondu policajného kapitanátu obsahujúca aj doklady o politickom hnutí Slovákov na okupovanom území je však zatiaľ stále mimo územia republiky v úschove Archívu dejín MZRS v Budapešti /Párttörténeti Intézet Archívuma/. Tieto písomnosti, ktoré zrejme policajné úrady stačili zo-

brať pri ústupe z Košíc, využíval pri písaní dejín okupácie južného Slovenska Martin Vietor.

Časové rozpätie písomností fondu je r.1938-1944. Je to materiál neúplný, zlomkovitý a chýbajú všetky pomocné knihy registratúry. Pokiaľ ide o spisovú manipuláciu, dá sa zistiť, že cez celé trvanie košického kapitanátu používali chronologicko-numerický ukladací systém. Spisy boli však natoľko pomiešané, že bolo nutné urobiť ich dôkladné roztriedenie a usporiadanie ako prípravu k vlastnej inventarizácii. Skartácia vzhľadom na zlomkovitosť a neúplnosť fondu bola urobená len vo veľmi malej miere. Vyradili sa v podstate iba bezvýznamné spisy /účty za vodu, plyn, elektrinu, kominárske práce/ a jednotlivé písomnosti, ktoré nemajú historickú cenu a samy osebe nič neznamenajú /doručenky, žiadanky na kancelárske potreby a pod./.

Po vykonaní všetkých týchto prác spisový materiál Maďarského kráľovského policajného kapitanátu v Košiciach dostal túto štruktúru:

- I. Spisy Mestského vojenského veliteľstva v Košiciach z roku 1938
- II. Manipulácia chronologicko-numerická z r.1939 - 1944
- III. Vecné skupiny a/ vysvedčenia o zachovalosti
b/ vydávanie zbrojných pasov
- IV. Varia

Za inventárnu jednotku sa zvolili jednotlivé ročníky. Jedine v prípade agendy vydávania zbrojných pasov a varií bol tento materiál, hoci pochádza z niekoľkých rokov, pre

jeho malý rozsah spojený do jednej inventárnej jednotky.

Pri spisovom materiáli inventárne záznamy, ako ročník, číselný rozsah spisov uložených v jednej krabici, ako aj číslo krabice sa uvádzajú v jednom riadku a potom nasleduje stručný obsahový rozbor každej jednotlivkej položky s udaním signatúry spisu v zátvorke. Napr. A.Kolin postavený pod policajný dozor /2844/. Číslo 2844 je signatúrou spisu v rámci chronologicko-numerickej manipulácie. Stačí teda vedieť signatúru spisu a číslo úložnej jednotky /krabice/ a môže sa ľahko nájsť každý archívovaný spis.

Ďalej je nutné pripomenúť, že písomnosti policajného kapitanátu sa obyčajne, keď išlo o jednu záležitosť, spájali. Takže spis uložený napr. v krabici č. 17, z roku 1944 sa môže začínať aj v roku 1940 alebo aj skôr. Veľmi časté sú takéto prípady v záležitosti kontroly štátneho občianstva osôb židovského pôvodu, ako aj v iných záležitostiach. Napr.: Bezpečnostné opatrenia na košickom kúpalisku /554/, krabica č. 14, z roku 1944 obsahuje všetky spisy, ktoré vydal a vyhotovil policajný kapitanát v tejto veci od r. 1939 do r. 1944.

Čo sa týka archívnej štruktúry písomností, vytvorená je väčšinou na základe chronologicko-numerickej manipulácie. Písomnosti vyčlenené do vecných skupín sú tiež súčasťou bežného ročníka a celá agenda vyrastá z chronologicko-numerickej manipulácie. Z praktických dôvodov sa považovalo za správnejšie, ak sa veľké množstvo týchto málo významných spisov uloží osobitne.

Činnosť policajného kapitanátu v Košiciach zasahovala do rôznych odvetví verejnej správy okupovaného územia a preto aj obsah písomností je veľmi rozmanitý.

Malá skupina spisov Mestského vojenského veliteľstva v Košiciach odzrkadľuje situáciu, ktorá sa vytvorila po zavedení vojenskej správy. Zachované archiválie sú všetko žiadosti o cestovné povolenie a dokumentujú spôsob ich vybavenia. / Táto agenda prešla pozdejšie na policajný kapitanát ./

Manipulácia chronologicko-numerická z r. 1939 - 1944 obsahuje najcennejšiu časť fondu, ktorá je žiaľ veľmi medzerovitá. Ešte najviac písomností sa zachovalo z roku 1940 a 1944. Z uvedených číselných rozsahov jednotlivých inventárnych jednotiek sa to dá ľahko vydedukovať.

Zachovaný spisový materiál umožňuje bádanie činnosti košických komunistov za okupácie. Zaujímavé sú rôzne repatriačné záležitosti a písomnosti osvetľujúce situáciu Slovákov na okupovanom území. Ďalej sú tu dokumenty o predpovodňových opatreniach v Košiciach; o nepovolených prechodoch cez hranice; o mužstve policajného kapitanátu; o starostlivej kontrole cudzích štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte v Košiciach; o postrkovaní osôb; o policajných raziaciach; o strane šípových krížov; o kontrole štátneho občianstva.

Veľmi veľa spisov v tomto fonde dokumentuje rasové prenasledovanie, ktoré vyvrcholilo v Košiciach vytvorením geta a hromadnými deportáciami do koncentračných táborov. Z týchto dokumentov možno veľa čerpať pre dejiny "práva"

v horthyovskom Maďarsku.

Nakoniec spomenieme archiválie, ktoré dobre poslúžia pri bádaní slovensko-bulharských vzťahov. Sú to početné žiadosti bulharských záhradníkov o povolenie dočasného pobytu, ktoré dokumentujú diaspóru a migráciu Bulharov v Európe.

Vysvedčenia o zachovalosti, z ktorých bola z praktických dôvodov vytvorená vecná skupina, sa nám nezachovali zo všetkých šiestich rokov okupácie Košíc. Z r. 1940 sa zachoval len zlomok tohto materiálu, no z r. 1941 sa zachovala skoro stopercentne úplná agenda. Z týchto málo významných spisov môže historik dobre využiť početné prílohy spisov, a to vysvedčenia chudoby, ktoré dokumentujú neutešenú sociálnu situáciu mnohých obyvateľov Košíc v rokoch horthyovskej okupácie. Niekedy však aj vysvedčenia o zachovalosti sú pre bádateľa zaujímavé a to vtedy, keď žiadali o vydanie takéhoto vysvedčenia osoby z politického hľadiska nespoľahlivé. Ako príklad môže sa uviesť spis z roku 1940 Zoltána Tatára /3068/ a z r. 1941 Slováka Andreja Kukorelliho /132/ a tiež Jána Lampera /322/.

Vydávanie zbrojných pasov tvorí malú zlomkovite zachovanú vecnú skupinu. Sú tu žiadosti na držbu zbraní, nákup streliva, hlásenia o predanom množstve výbušnín a streliva v obchodoch, kontrola držby zbrojných pasov. I tu možno čiastočne sledovať protižidovský postoj okupačnej vrchnosti.

Varia boli vytvorené z nezaraditeľných spisov a sú rozsahom neveliké.

K inventáru je vyhotovený osobný a vecný register. Čí-

sla v registroch odkazujú na inventárne čísla.

Vytriedenie a usporiadanie vykonal a inventár spracoval Štefan Eliáš, odborný archivár Štátneho archívu v Košiciach v r. 1973.

Zoznam použitých skratiek

- AO KS-MV - Archívne oddelenie Krajskej správy Ministerstva vnútra
- KEOKH - Külföldieket ellenőrző országos központi hatóság /Centrálny úrad pre kontrolu cudzincov/
- MZRS - Maďarská zjednotená robotnícka strana
- ME - Miniszter elnök
- ŠA - Štátny archív

Literatúra použitá pri spracovaní úvodu:

1. Belügyi Közlöny II., 1938 - Budapest 1938
2. Felvidéki Ujság VII.roč./1944
3. Magyarországi rendeletek téra 1940 - Budapest 1941
4. Meznerics Iván - Torday Lajos: A magyar közigazgatás szervei, Budapest 1937
5. Ladislav Ružička: Policajné riaditeľstvo v Košiciach /inventár/, Košice 1971
6. Martin Vietor: Dejiny okupácie južného Slovenska 1938 - 1945, SAV, Bratislava 1968.

I. Spisy Mestského vojenského veliteľstva
v Košiciach r. 1938

1 Žiadosti o vydanie cestovných povolení 1

II. Manipulácia chronologicko-numerická
r. 1939 - 1944

2 1939 40-6189 1

Preloženie policajta /2087/, A.Kolin postavený pod policajný dozor /2844/, M.Teichmann postavený pod policajný dozor /2845/, M.Fried postavený pod policajný dozor /2846/, Z.Fried postavený pod policajný dozor /2847/, J.Pajor postavený pod policajný dozor /2848/, J.Fábri postavený pod policajný dozor /2851/, bitka medzi slovenskými povozníkmi regrútov a policajtmi v krčme u Brösztla /3854/, predpovodňová pohotovosť /4252/, M.Wurm postavený pod policajný dozor /6189/.

3 1940 387-2220 1

L.Grosz, košický židovský pekár, vypovedaný z územia Maďarska /387/, povodeň v Košiciach /1121/, D.Landeszmann internovaný v Budapešti /2110/, vojenský zbeh zo Slovenska postavený pod policajný dozor /2113, 2201/, urážka verejného činiteľa /2118/, žiadosť o povolenie na výčap nápojov /2135, 2141/, postrekovanie zo Slovenska /2138/, repatriačná záležitosť

tosť bankára G.Reitera /2150/, pátranie po poľskej židovke Blumovej /2167/, nariadenia o leteckej doprave /2213/, kontrola štátneho občianstva /2220/.

1940

2222-2450

2

Repatriačná záležitosť /2222, 2399/, vypovedanie českého štátneho občana z Košíc /2224/, repatriačná záležitosť bývalého riaditeľa evanjelického kolégia J.Gömöryho /2238/, žiadosť o povolenie na výčap nápojov /2254/, nepovolené prekročenie hraníc s cieľom narukovať k slovenskej armáde /2262/, vyšetrovanie politických názorov obchodníka K.Szakmáryho /2274/, politicky motivovaná sťažnosť na slovenského železničiara /2275/, vyšetrovanie osoby podozrivej zo špiónáže /2281/, vypovedanie českej štátnej občianky z Košíc /2286/, žiadosť speváckeho krúžku Lyra a cigánskych muzikantov o povolenie robiť májové serenády /2290/, vojenský zbeh zo Slovenska postavený pod policajný dozor /2308/, obežník o povolení činnosti šiestim politickým stranám /2314/, žiadosť bulharského záhradníka o povolenie dočasného pobytu v Košiciach /2327/, pátranie po poľskom utečencovi /2330/, pátranie po železničiarovi, ktorý verejne hanobil maďarský štát /2367/, zoznam policajtov a detektívov reformovaného vierovyznania s vyznačením hodnosti, bydliska a platov /2380/, nepovolené prekročenie hraníc /2394, 2405/, policajné hlásenie o tom, že štvrtého mája boli zo slovenského lietadla, ktoré preletelo cez hranice, zhadzované letáky /2424/.

1940

2451-3910

3

Repatriačná záležitosť /2451,2460,2477,3827/, vypovedanie osoby podozrivej zo špionáže /2462/, žiadosť o povolenie na výčap nápojov /2480/, vypovedanie juhoslovanského štátneho občana /2481/, obežník o náboženskej výuke policajtov /2490/, G.Jaschkó postavený pod policajný dozor /3186/, L.Szöke postavený pod policajný dozor /3189/, J.Scholtcz postavený pod policajný dozor /3202/, J.Feldová postavená pod policajný dozor /3274/, A.Garbán postavený pod policajný dozor /3276/, J.Hurczik postavený pod policajný dozor /3279/, A.Mózes postavený pod policajný dozor /3281/, J.Nagy postavený pod policajný dozor /3297/, L.Wincelberg postavený pod policajný dozor /3317/, D.Edelmann postavený pod policajný dozor /3455/, Š.Ménesi postavený pod policajný dozor /3555/, J.Maár postavený pod policajný dozor /3556/, kontrola cudzích štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte v Košiciach /3834, 3838, 3849, 3857/, kontrola štátneho občianstva osôb židovského pôvodu /3882, 3883/.

1940

3912-4139

4

Kontrola štátneho občianstva /3921, 3925, 3932, 3940/, zadržanie a vypovedanie osoby židovského pôvodu prichádzajúceho zo Slovenska s nemeckým pasom "J" /3954/, kontrola cudzích štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte v Košiciach /3957, 3958, 3962,

3977, 3985, 4006, 4016/, preloženie policajného kapitána Š. Magayho /3982/, nepovolené prekročenie hraníc /4009, 4116/, žiadosť bulharského záhradníka o povolenie dočasného pobytu v Košiciach /4031/, sťažnosť na zneužitie židovského zákona /4055/, zájazdy do Tatier /4096/, výzva adresovaná košickým tlačiarňam o sprísnení cenzúry v záujme ochrany štátneho tajomstva /4102/, kontrola prihlasovacej povinnosti v kláštore uršulínok /4108/.

1940

4140-4998

5

Pátranie po poľskom utečencovi /4140/, kontrola cudzích štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte v Košiciach /4150, 4168, 4189, 4199, 4852/, pohraničná policajná expozitúra poverená kontrolou pasov hlási príchod švajčiarskeho diplomata F. Bisova /4165/, obežník ministra vnútra o prístupe k osobám bez maďarského štátneho občianstva /4176/, postrkovanie osôb /4180, 4281, 4808, 4898/, návrh na zjednotenie registrácie pohraničného styku /4182/, repatriačná záležitosť /4207, 4291, 4828/, kontrola štátneho občianstva osôb židovského pôvodu /4209, 4929/, obežník o stanovení programu pohraničných porád /4290/, nepovolené prekročenie hraníc /4821, 4850/, vypovedanie osoby židovského pôvodu /4834/.

1940

5007-5229

6

Sťažnosť na policajta /5007, 5020/, kontrola cudzích štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte

v Košiciach /5010, 5023, 5062, 5128, 5131, 5151/,
žiadost' bulharských záhradníkov o povolenie dočasné-
ho pobytu v Košiciach /5015, 5206, 5214/, vypoveda-
nie osoby židovského pôvodu bez štátnej príslušnosti
/5036/, repatriačná záležitosť /5039, 5207/, zbierka
obežníkov upravujúcich postup pri vydávaní vysvedče-
nia o zachovalosti /5075/, K.Schönherzová žiada po-
volenie k otvorení baletnej školy /5090/, policaj-
ná razia /5138/, obežník oznamujúci, že k vstupu po-
licajtov do politických strán je potrebný súhlas mi-
nistra vnútra /5145/, internovanie osoby židovského
pôvodu z Košíc v budapeštianskom tábore /5152/, o-
bežník upravujúci vstup do závodov strategického vý-
znamu /5212/.

1940

5230-5438

7

Žiadost' bulharských záhradníkov o povolenie dočasné-
ho pobytu v Košiciach /5232, 5261, 5291/, kontrola
cudších štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte
v Košiciach /5249, 5279, 5313, 5339/, zbierka pre Sed-
mohradsko medzi policajtmí /5256/, obežník o amnes-
tii /5260/, repatriačná záležitosť /5294, 5310, 5340,
5406/, nepovolené prekročenie hraníc /5335, 5425/,
žiadost' kňážnej Čerkaskej o povolenie spievať v rám-
ci filmového predstavenia ruské a maďarské ľudové
piesne /5379/, obežník o zrušení niektorých pohra-
ničných policajných staníc /5402/, kontrola árijské-
ho pôvodu /5410, 5411/.

- 4 1941 369-7264 8
- Kontrola štátneho občianstva osôb židovského pôvodu /369/, repatriačná záležitosť /411, 510, 1903, 2100, 2108, 5216/, vojenský zbeh zo Slovenska postavený pod policajný dozor /419/, J. Salamon postavený pod policajný dozor /803/, povodeň v Košiciach /929/, policajné razie r. 1941 /1057/, E. Cséri žiada o zrušenie policajného dozoru a udelenie štátneho občianstva /2110/, zabavenie rádioprijímača politicky nespoľahlivým osobám /3608, 3647/, J. Lacko odsúdený za rozširovanie správ zahraničných vysielateľov, postavený pod policajný dozor /4064/, kontrola cudzích štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte v Košiciach /5317, 5330/, žiadosť bulharského záhradníka o povolenie dočasného pobytu v Košiciach /5379/.
- 5 1942 25-3708 9
- Postrkovanie osôb r. 1942 /25/, policajné razie roku 1942 /338/, predpovodňovaná pohotovosť /2148/, kontrola štátneho občianstva osôb židovského pôvodu /3319, 3430, 3446, 3530/, repatriačná záležitosť /3412, 3676, 3688/, kontrola cudzích štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte v Košiciach /3419, 3564, 3567/, žiadosť bulharského záhradníka o povolenie dočasného pobytu v Košiciach /3485/, pohraničná policajná expozitúra poverená kontrolou pasov hlási výstup slovenského vyslanca J. Spišiaka /3531/, vypovedanie židov, utekajúcich zo Slovenska /3643, 3644, 3683, 3690, 3706/, kurz pre detektívov /3645/.

pátranie po rozširovateľoch poplašných správ v súvislosti s bombardovaním Košíc 26.VI.1941 /3648/, pohraničná policajná expozitúra poverená kontrolou pasov hlási vstup nemeckého diplomata O. Rithofena /3707/.

1942	3712-8181	10
------	-----------	----

Kontrola štátneho občianstva osôb židovského pôvodu /3712, 3749, 3799, 3907, 3936/, kontrola cudzích štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte v Košiciach /3718/, nepovolené prekročenie hraníc /3861, 3944/, obežník o registrácii penzionovaných policajtov /3916/, vypovedanie židov utekajúcich zo Slovenska /3926, 4032/, zabavenie rádioprijímača politickej nespoľahlivým osobám /3938/, disciplinárne pokračovanie proti policajtovi /3941/, repatriačná záležitosť /3957, 3968, 3975/.

6	1943	52-1275	11
---	------	---------	----

Kontrola štátneho občianstva osôb židovského pôvodu /918, 1061, 1187, 1221, 1251/, sťažnosť na policajnú surovosť /1025/, repatriačná záležitosť /1034, 1151, 1195, 1271/, politicky motivovaná sťažnosť na slovenský Misionársky kalendár /1036/, obežník ohlasujúci krajinskú zbierku pre rodiny honvédov /1047/, stanovenie cien dreva /1072/, internovanie rasovo prenasledovaných /1074/, zrušenie internovania a postavenie pod policajný dozor /1077/, disciplinárne

pokračovanie proti policajtovi /1087/, kontrola cudzích štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte v Košiciach /1104, 1211/, zisťovanie počtu policajných poddôstojníkov /1127/, nepovolené prekročenie hraníc /1165/, žiadosť o zaevidovanie siedmych slovenských obcí do zoznamu dedín v pohraničnom pásme /1172/, župný vedúci Strany šíkových krížov oznamuje prípravu kurzu pre vidiek /1178/.

1943	1280-8905	12
------	-----------	----

Policajné razie r. 1943 /1280/, repatriačná záležitosť /1284, 1293/, pátranie po vojenskom zbehovi /1290, 1291/, predpovodňová pohotovosť /1545/, kontrola štátneho občianstva osôb židovského pôvodu /2065, 2701, 2719, 2923, 7820/, internovanie židov utekajúcich zo Slovenska /2714/, žiadosť bulharských záhradníkov o povolenie dočasného pobytu v Košiciach /2723, 2886/, nepovolené prekročenie hraníc /2754/, kontrola cudzích štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte v Košiciach /2725, 2748/, žiadosť o povolenie chovu poštových holubov /2787/, zabavenie rádioprijímača politicky nespoľahlivým osobám /3348, 3360/, zaistenie poľského žida /7302/, V. Lacko, poslucháč jezuitského kolégia, žiada o povolenie dočasného pobytu v Košiciach /8418/.

7	1944	309-553	13
---	------	---------	----

Kontrola cudzích štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte v Košiciach /317, 349, 367/, pátranie po

osobách, ktoré nenastúpili k armáde /318/, kontrola štátneho občianstva osôb židovského pôvodu /326, 327, 333, 368, 374, 377, 380/, obežník o preventívnych opatreniach pred bombardovaním /359/, vyšetrovanie prípadu maloletej židovky M. Reitmannovej /371/, žiadosť slovenskej občianky o povolenie dočasného pobytu v Košiciach /551/.

1944

554-627

14

Bezpečnostné opatrenia na košickom kúpalisku /554/, kontrola štátneho občianstva osôb židovského pôvodu /556, 590, 616, 621/, nepovolené prekročenie hraníc /567, 580/, lekárska pohotovostná služba na policajnom kapitanáte /573/, sťažnosť na policajnú surovosť /586/, kontrola kúpy a predaja drahých kovov a rôznych cenných predmetov /588/, žiadosť juhoslovenského cukrára o povolenie dočasného pobytu v Moldave /598/, kontrola cudzích štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte v Košiciach /607, 624/.

1944

2121-2209

15

Kontrola štátneho občianstva osôb židovského pôvodu /2121, 2122, 2151, 2156, 2170, 2190/, nepovolené prekročenie hraníc /2138/, kontrola štátneho občianstva medzi príslušníkmi polície /2144/, predpovedňová pohotovosť /2150/, žiadosť bulharských záhradníkov o povolenie dočasného pobytu v Košiciach /2182, 2200, 2197/.

1944 2211-2791 16
Kontrola štátneho občianstva osôb židovského pôvodu /2223, 2228, 2231, 2249, 2252, 2258/, kontrola cudzích štátnych príslušníkov na prechodnom pobyte v Košiciach /2230, 2243/, spisy staničnej strážnice /2240/, postrkovanie židov utekajúcich zo Slovenska /2242/, postrkovanie poľských utečencov /2245, 2246/, kurz pre detektívov /2257/, vdova Š. Ménesiho žiada vrátiť zabavený rádioprijímač /2261/, organizácia civilnej obrany /2279/.

1944 3460-4769 17
Kontrola štátneho občianstva osôb židovského pôvodu /3460, 3461, 3484, 3525, 3532, 4140, 4166/, obežník o rozpustení Nezávislej maloroľníckej strany /3467/, obežník o rozpustení Maďarského roľníckeho zväzu /3468/, postrkovanie utečencov z Ukrajiny /3477/, F. Jakubovics postavený pod policajný dozor /3629/, zadržanie židov bez priepustky veliteľa košickej tehelne /4727/, vyšetrovanie prípadu rasove prenasledovaného M. Wollera /4731/, pokus o pašovanie potravín do tábora v tehelni /4747/, zhabanie peňazí a rôznych predmetov /tabak, pálenka .../ internovanému v tehelni /4749/, zhabanie peňazí internovaným v tehelni /4751, 4768/, žiadosť predstaveného košických františkánov doporučená biskupom Š. Madarászom vo veci duchovnej starostlivosti o kresťanov internovaných v tehelni /4755/, kárne po-

kračovanie pre nenosenie Dávidovej hviezdy /4756/,
vyšetrovanie vo veci údajného ukrývania židovského
majetku /4759/.

1944

4770-5811

18

Kárne pokračovanie pre nenosenie židovskej hviezdy
/4770, 4828/, písomnosti Slovenského katolíckeho
kruhu v Košiciach /4773/, repatriačná záležitosť
/4777, 4794/, Sicherheitspolizei z Miškovca sa do-
tazuje na osoby rasove prenasledované /4797, 4798/,
výnimka zo židovského zákona /4801/, vyžiadanie od-
pisov starších policajných nariadení /4810/, pokus
o útek rasove prenasledovaných na Slovensko /4812/,
pokus o útek z tábora v tehelni /4813, 4855, 4896/,
disciplinárne pokračovanie proti policajtovi pre ne-
plnenie služobných povinností v gete /4814/, rasove
prenasledovaní lekári vykonávajúci pracovnú povin-
nosť v Košiciach žiadajú o výnimku pre svoje rodi-
ny /4819, 4820, 4821/, pátranie po ukrývanom židov-
skom majetku /4824, 4825, 4847, 4849, 4898, 4899,
4900/, telegram ministerstva vnútra zakazujúci ro-
biť akékoľvek vojenské odvody v židovských táboroch
a getách /4826/, žiadosť o prepustenie z tehelne
/4829/, internovanie Francúzov /4834/, vykrádanie
zapečatených bytov rasove prenasledovaných /4838/,
zaistenie nyilašov, ktorí maľovali heslá /4912/,
vyšetrovanie prípadu manželky archeológa R. Réha
/4913/, zaistenie židov utekajúcich zo Slovenska
/4917/, spolupráca mestských orgánov s políciou

pri organizovaní nútených prác /4938/, zaistenie belgických štátnych občanov v Košiciach /4940, 4941/, postrkovanie rasove prenasledovaných do Budapešti /4942, 4944/, zaistenie skrývajúcich sa židov /5704/, prihlásenie ukrytého majetku rasove prenasledovaných /5706/.

III. Vecné skupiny:

a/ Vysvedčenia o zachovalosti

8	Vysvedčenia o zachovalosti z roku 1940	19
9	Vysvedčenia o zachovalosti z roku 1941	
	1 - 199	19
	200 - 399	20
	400 - 599	21
	600 - 799	22
	800 - 999	23
	1000 - 1199	24
	1200 - 1399	25
	1400 - 1799	26
	1800 - 2199	27
	2200 - 2599	28
	2600 - 2799	29
	2800 - 3169	30

b/ Vydávania zbrojných pasov

10	Vydávanie zbrojných pasov r. 1939	31
----	-----------------------------------	----

Vydávanie zbrojných pasov r. 1940	31
Vydávanie zbrojných pasov r. 1941	31
Vydávanie zbrojných pasov r. 1942,	31
hlásenie predaja výbušnín, mesačné hlásenia košických obchodníkov o predanom množstve streliva, kontrola zbrojných pasov.	
Vydávanie zbrojných pasov r. 1943	32
Vydávanie zbrojných pasov r. 1944	32
IV. Varia	32
Zoznam poslancov Zjednotenej maďarskej strany, komunistický leták, dôverníci polície v Košickej PO-lianke, Zdohe a v obci Byster, zoznam majiteľov poľovníckych lístkov r. 1943, šoférske skúšky policajtov.	

O s o b n ý r e g i s t e r

Bisov F.	3	Pajor J.	2
Blumová	3	Réh R.	7
Brösztl	2	Reiter G.	3
Cséri E.	4	Reitmannová M.	7
Čerkaská	3	Rithofen O.	5
Edelmann D.	3	Salamon J.	4
Fábri J.	2	Scholtcz J.	3
Feldová J.	3	Schönherzová K.	3 5
Fried M.	2	Spišiak J.	5
Fried Z.	2	Szakmáry K.	3
Garbán A.	3	Szöke L.	3
Gömöry J.	3	Teichmann M.	2
Grosz L.	3	Wincelberg L.	3
Hurczik J.	3	Woller M.	7
Jakubovics F.	7	Wurm M.	2
Jaschkó G.	3		
Kolin A.	2		
Lacko J.	4		
Lacko V.	6		
Landeszmann D.	3		
Maár J.	3		
Madarász Š.	7		
Magay Š.	3		
Ménesi Š.	3, 7		
Mózes A.	3		
Nagy J.	3		

V e c n ý r e g i s t e r

árijský pôvod 3

baletná škola 3

Belgičania - zaistenie 7

bombardovanie - preventívne opatrenia 7

bombardovanie Košíc 7

Bulhari 3,4,5,6,7

byty 7

ceny dreva 6

cenzúra 3

cigáni 3

civilná obrana 7

dediny 6

dediny v pohraničnom pásme 6

detektívi 2,5,7

diplomati 3,5

doprava letecká 3

dozor policajný 2,3,4,6,7

dôverníci polície 11

geto 7

hanobenie štátu 3

holuby poštové 6

hviezda židovská - nenosenie 7

internovanie 3,6,7

kalendár misionársky 6

kovy drahé 7

- predaj a kúpa 7

kúpalisko 7

letáky 3,11

letecká doprava 3

lístky poľovnicke 11

majetok židovský 7

misionári 6

nápoje 3

nútené práce 7

občianstvo štátne 3,4,5,6,7

pasy zbrojné 10

pátranie 3,5,7

piesne ruské 3

pobyt prechodný 3,4,5,6,7

pohotovosť predpovodňová 2,5,6,7

pohraničie 3

pohraničné pásmo 6

pohraničný styk 3

policačný dozor 2,3,4,6,7

policažti 2,3,5,6,7,11

polícia 11

politické strany 3,6,7,11

poľovníci 11
poplašné správy, rozširovanie 5
porady pohraničné 3
poslanci 11
postrkovanie 3,5,7
poštové holuby 6
povodeň 3,4
povolenie cestovné 1
 - na serenády 3
 - na výčap nápojov 3
povozníci 2
pôvod árijský 3
práce nútené 7
predaj streliva 10
 - výbušnín 10
prekročenie hraníc 3,5,6,7

rádioprijímač - vrátenie 7
 - zabavenie 4,6
rasové prenasledovanie 6,7
razia 3,4,5,6
razie politické 4,5,6,7
registrácia pohraničného styku 3
regrúti 2
repatriácia 3,4,5,6,7

služba lekárska 7
spevácky krúžok Lyra 3
stanice policajné - zrušenie 3

Strana šípových krížov 6
strany politické 3,6,7,11
strážnica staničná 7
sťažnosť na slovenského železničiara 3
škola baletná 3
špionáž 3

tehelňa - židovský tábor 7

urážka verejného činiteľa 3
uršulinky 3
utečenci 3
utečenec poľský 3

výbušniny 10
vykrádanie bytov 7
vypovedanie z Maďarska 3,5
vysvedčenia o zachovalosti 3,8,9
vyšetrovanie maloletej židovky 7
- politických názorov 3

zaistenie rasove prenasledovaných 6,7
zájazdy 3
- do Tatier 3
zákon židovský 3
závody strategického významu 3
zbeh vojenský 3,4,6
zbierka pre honvédov 6
- pre Sedmohradsko 3
zbrojné pasy 10

židia 5,6,7

židovský tábor 7

živnosti 3

O B S A H

ÚVOD	str. 3
Zoznam použitých skratiek	14
Literatúra použitá pri spracovaní úvodu	15
INVENTÁR	
I. Spisy Mestského vojenského veliteľstva v Košiciach r. 1938	17
II. Manipulácia chronologicko-numerická r. 1939 - 1944	17
III. Vecné skupiny	28
IV. Varia	29
REGISTRE	
Osobný register	31
Vecný register	32

Fond: Maďarský kráľovský policajný kapitanát v Košiciach
Časový rozsah: 1938 - 1944
Počet inventárnych jednotiek: 11
Počet evidenčných jednotiek: 32
Počet kartónov: 32
Miesto uloženia: Košice, Orlia 11
Stav ku dňu: 1.3.1973
Inventár vyhotovil: Štefan E l i á š
Stránok: 37
Počet exemplárov: 4

Inventár schválil: Ladislav R u ž i č k a , riaditeľ